

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**РОЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВИ**

Матеріали наукового колоквиуму 26 травня 2021 року

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ КОЛОКВІУМУ

1. Ризики безпечного соціально-економічного розвитку держави в умовах децентралізації публічної влади та управління.

Павлов О.І., д.е.н., проф., зав. кафедри економіки промисловості

2. Стратегія смарт-спеціалізації територіальних одиниць України як складова економічної безпеки держави.

Фрум О.Л., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

3. Методологічні аспекти антициклічного регулювання безпечного розвитку агропродовольчого сектору на засадах темпоральності.

Кулаковська Т.А., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

4. Децентралізація та локаворизм як фактори забезпечення сталого та безпечного розвитку агропродовольчої сфери регіону.

Самофатова В.А., д.е.н., проф. кафедри економіки промисловості

5. Інституціональні передумови інклюзивної трансформації бізнес-моделі безпечного функціонування агропродовольчих холдингів.

Дідух С.М., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

СТРАТЕГІЯ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Фрум О.Л., к.е.н., доцент кафедри економіки промисловості

Процес децентралізації влади в Україні вимагає розв'язання не тільки організаційних та політичних завдань, але й питань економічного устрою регіонів, трансформації регіональних стратегій розвитку в системі державного управління.

Смарт-спеціалізація є підходом, при якому регіональні інтереси стають основою і складовою загальнонаціональних пріоритетів за рахунок вертикально орієнтованого підходу до вибору галузей або сфер державної підтримки, передбачає формування регіональної спеціалізації за рахунок консолідації зусиль усіх суб'єктів регіону на конкретних бізнес-функціях і процесах та стимулювання інноваційно-експериментальної діяльності. Суть смарт-спеціалізації полягає у визначенні можливостей регіону до генерації нових видів діяльності через виявлення пріоритетів локальної концентрації і максимально ефективного використання ресурсів.

Перевага підходу смарт-спеціалізації полягає у створенні передумов для зосередження зусиль та ресурсів місцевих органів виконавчої влади та бізнесу на розвитку інновацій у відповідних сферах. Таким чином, застосування смарт-спеціалізації націлене на підвищення конкурентоспроможності економіки на регіональному рівні, а також спрямоване на стимулювання розвитку бізнесу (часто малого та середнього), який застосовує інновації.

Європейська концепція смарт спеціалізації (S3) є основою сучасної всебічної інноваційної стратегії для розбудови європейської спроможності в рамках розумного, сталого та інклюзивного розвитку.

Після першого формулювання концепції стратегій смарт (інтелектуальної) спеціалізації (S3) у 2009 р. інтеграція цього підходу до інноваційної політики ЄС була швидкою. Попередньо обумовлений механізм призвів до масового впровадження S3 в європейських регіонах у рамках політики згуртованості через прискорення процесу колективного навчання щодо процедур та практик S3. Результатом процесу навчання стала здатність регіонів самостійно навчитися, аналізуючи та порівнюючи свій досвід через численні децентралізовані міжрегіональні програми.

Смарт-спеціалізація застосовується у ЄС на наднаціональному, національному та регіональному рівнях для підвищення конкурентоспроможності та стійкості [1]. Її сутність полягає в заохоченні інвестицій у напрями, що мають доповнювати виробничі активи регіону для створення його внутрішнього потенціалу та міжрегіональних порівняльних конкурентних переваг у майбутньому [2]

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 листопада 2015 р. №932 (із змінами) запроваджено вимогу щодо розроблення регіональних стратегій і планів заходів на засадах смарт-спеціалізації. Відповідно до Постанови смарт-спеціалізація – підхід, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні [3].

Ті галузі місцевої та регіональної економіки, які відповідають принципам смарт-спеціалізації, стануть пріоритетними для державного інвестування та реалізації проєктів регіонального розвитку державним коштом.

Під час підготовки регіональних стратегій розвитку рекомендується ідентифікувати обмежену кількість пріоритетних спеціалізацій у певних секторах економіки та обирати ті з них, які можуть передбачати

міжсекторальну кооперацію та використання інструментів державно-приватного партнерства [4].

Потенційні напрями смарт-спеціалізації мають забезпечувати досягнення однієї зі стратегічних цілей регіональних стратегій розвитку. Це уможливить урахування напрямів смарт-спеціалізації в планах заходів щодо реалізації відповідних регіональних стратегій розвитку.

Смарт-спеціалізація передбачає формування інноваційної стратегії для забезпечення конкурентоспроможності регіону в контексті розумного, сталого та інклюзивного розвитку. Регіональна стратегія смарт-спеціалізації є інтегрованою локальною програмою використання та нарощення потенціалу регіону через пристосування напрямів розвитку науки та освіти до соціально-економічних умов розвитку самого регіону [5].

Для науково обґрунтованого визначення потенційної смарт-спеціалізації регіону необхідно застосовувати кількісні та якісні методи аналізу даних, які характеризують динаміку розвитку регіональної економіки в цілому, в окремих секторах та на відповідних підприємствах. Такий підхід дозволяє ідентифікувати ті сектори економіки, які є найкраще розвиненими в регіоні та відрізняють цей регіон від інших у державі своїм інноваційним потенціалом та конкурентними перевагами. Водночас рекомендується враховувати результати аналізу розвитку економіки в загальнодержавному масштабі, а також виклики та можливості глобальної економіки та її актуальних трендів. Необхідну інформацію про потреби регіонального та місцевого розвитку можна отримати за результатами аналізу даних державної статистики на регіональному та місцевому рівнях. На її основі можна приймати обґрунтовані рішення, зокрема щодо впровадження принципу смарт-спеціалізації.

Успіху у впровадженні смарт-спеціалізації можливо досягти лише за умови ефективної співпраці та синергії між місцевою владою, бізнесом, академічним середовищем та громадянським суспільством. Наразі в Україні пілотними регіонами зі впровадження смарт-спеціалізації обрано чотири

регіони – Харківський, Одеський та Запорізький (наразі триває аналіз регіональних даних експертами ЄС для формування подальших пропозицій) та Черкаський регіон (процес входження регіону в пілот лише розпочато) [6, с. 43].

Цей процес передбачає залучення до діалогу місцевої влади, підприємницьких кіл, дослідницьких установ та громадськості. У межах такого діалогу відбувається презентація результатів аналізу, які би дозволили виокремити пріоритетні напрями спеціалізації регіону, з метою формування пропозицій щодо конкретизації фінальних напрямів смарт-спеціалізації регіону.

Таким чином, стратегія смарт-спеціалізації є основою економічної децентралізації регіонів. Вона має забезпечити ефективне використання інноваційного потенціалу та посилення конкурентних переваг територіальних одиниць України. Досягнення цілей підготовки та реалізації стратегії смарт-спеціалізації можливе за умови тісної співпраці між місцевою владою, представниками бізнесу, науковцями та громадянським суспільством.

З метою обґрунтування перспективних напрямів смарт-спеціалізації територіальних одиниць України потрібно застосовувати ретельний кількісний та якісний аналіз економічного потенціалу об'єкта дослідження для визначення відповідних видів економічної діяльності.

Література

1. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS 3). – Luxemburg, 2012. – URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-guide>.
2. Foray, D., David, P. A., Hall, B. Smart Specialisation: the Concept. Knowledge Economists Policy Brief. – 2007. – No. 9. – URL: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download/en/kfg_policy_brief_no9.pdf?11111.

3. Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів: Постанова від 11.11.2015 р. №932 (із змінами) / Київ: Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF>}.

4. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів заходів з їх реалізації (із застосуванням підходу смарт-спеціалізації). URL: http://green.ucci.org.ua/wp-content/uploads/2016/11/1_METODOLOG_YA_PLANUVANNYA_REG_ONALNOGO_ROZVYTKU.pdf.

5. Патицька Х.О. Стратегія смарт-спеціалізації в контексті забезпечення конкурентоспроможності регіону: теоретичний аспект // Ефективна економіка. – № 11. – 2019. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/55.pdf

6. Березина О.Ю. Смарт-специализация для улучшения условий жизни домохозяйств: европейский опыт // Економіка і організація управління. – № 4 (32). – 2018. – С. 35-46.